

Protokoll för byggnadsnämnden

Nr	Ärende	Sida
§ 94	Information om ras och skred	3
§ 95	Yttrande till Mark- och miljödomstolen	4
§ 96	Yttrande till Mark- och miljödomstolen	7
§ 97	Beslut om antagande, Stora Kärr 8:534 – parkering vid Malmgatan	10
§ 98	Tillsynsärende - Olovlig fasadändring	12
§ 99	Bygglov för nybyggnad av garage	17
§ 100	Tillsynsärende – olovlig installation av vatten och avlopp	21
§ 101	Tillsynsärende - olovlig byggnation och fasadändring	26
§ 102	Tillsynsärende - olovlig byggnation	31
§ 103	Ansökan om parkeringstillstånd för förare	39
§ 104	Markanvisning för bostäder, Munkvägen	41
§ 105	Informationsärenden	44
§ 106	Redovisning av delegationsbeslut	45

Plats och tid	Högra kammarsalen, Habo kommunhus torsdagen den 17 november 2022 kl. 15.00 – 18.10
Beslutande	Niklas Funbrandt (M), ordförande Lars-Åke Johansson (S) Robert Larsson (S) Henrik Gillek (M) ersätts av Karl Bergbom (M) Jan Lenhammar (KD)
Övriga närvarande	Linda Almquist, nämndsekreterare Emilia Svenningsson, bygglovschef § 94 – 102 104 - 106 Linda Tubbin, plan- och exploateringschef § 94 - 102 104 - 106 Svante Modén, teknisk chef § 94 - 101 Mose Wendel, bygglovsingenjör § 94 - 102 Josef El Masry, bygglovsingenjör § 94 – 102 Ellinor Odén, planarkitekt § 94 101 - 103 Marcus Gullander, plan- och exploateringsingenjör § 94 101 - 103 Lena Danås (V), insynsplats § 94 - 102 Margareta Fick (MP), insynsplats § 94 - 102 Therese Mattisson, Miljöingenjör/Projektingenjör § 94
Paragrafer	§ 94 - 106
Utses att justera	Robert Larsson
Ordförande	_____
Justerande	_____
Sekreterare	_____

Bevis om tillkännagivande av justerat protokoll

Justeringen har tillkännagivits på kommunens anslagstavla.

Beslutande organ	Byggnads- och trafiknämnden
Sammanträdesdatum	2022-11-17
Datum då anslaget publiceras	2022-11-22
Datum då anslaget avpubliceras	2022-12-14
Protokollet förvaras på	Tekniska förvaltningen

Underskrift

---

§ 94 Information om ras och skred

Therese Mattisson, projekt- och miljöingenjör, informerar om kommunens arbete med ras och skred. Statens geotekniska institut (SGI) har gjort en översiktlig kartering av stabilitet i raviner och slänter. Resultatet av karteringen för Habo kommuns del är några utpekade områden.

När man tittar på stabilitet utgår man från bedömningsklasser 1-4, där bedömningsklass 1 innebär ett angeläget utredningsbehov och klass 4 innebär inget ytterligare behov av utredning. Habo kommun har inga områden med bedömningsklass 1.

Faktorer som påverkar stabiliteten i raviner och slänter är t ex nedtagning av träd och vegetation vilket ändrar förutsättningarna för stabilitet och jämvikt i marken.

Kommunens arbete har fokus på information, främst till berörda fastighetsägare, samt förebyggande åtgärder. Genom ett förvaltningsövergripande arbete har man tagit fram skriftliga rutiner för gemensamma ärenden som berörs av ras- och skredområden. Berörda handläggare och chefer har genomgått praktisk utbildning via SGI.

Kommunen genomför årliga fältbesök där eventuella förändringar dokumenteras, bland annat med hjälp av drönare.

Nästa steg är fördjupade stabilitetsundersökningar i områden med bedömningsklass 2. Kommunen har regelbundna avstämningar med SGI. Arbetet ingår i kommunens systematiska klimatanpassningsarbete.

Ordföranden tackar för informationen.

_____

§ 95 Yttrande till Mark- och miljödomstolen

Diarienummer BN-2022-17

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att lämna följande yttrande i ärendet till Mark- och miljödomstolen vid Växjö Tingsrätt.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Beskrivning av ärende

Byggnadsnämnden har fått en begäran om svar på den skrivelse som klagande X har lämnat till Mark- och miljödomstolen i Växjö.

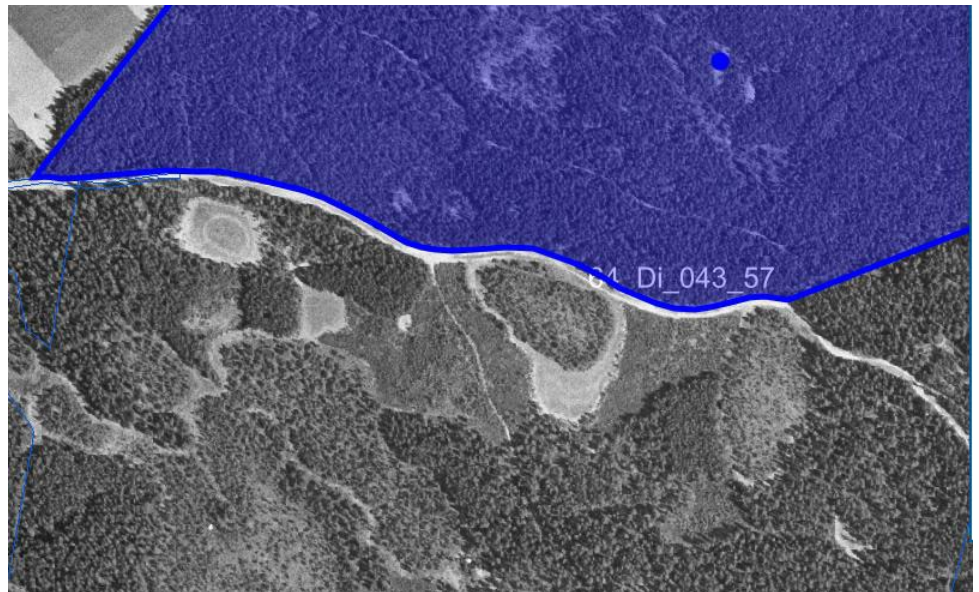
Ärendet gäller det förhandsbesked som byggnadsnämnden fattat beslut om 2022-03-24 BN § 24. Domstolens målnummer P 4799-22.

Nämndens uppfattning är att det inte kommit in några nya synpunkter utöver de som den klagande lämnat in i samband med nämndens prövning av förhandsbeskedet men vill klargöra följande.

Nämnden anser att tomtens storlek följer de riktlinjer som finns i den kommunala översiktsplanen, ÖP 2040, för en ny fastighet utanför ett område med detaljplan. Vidare anser inte nämnden att i anspråkstagandet kommer att få någon större påverkan på skogsbruket. Tomten är placerad längs en befintlig väg i utkanten av en större skogsfastighet. Nämndens bedömning är att åtgärden inte påtagligt kommer att försvåra ett rationellt skogsbruk och därmed inte strider mot 3 kap. 4§ Miljöbalken (1998:808).

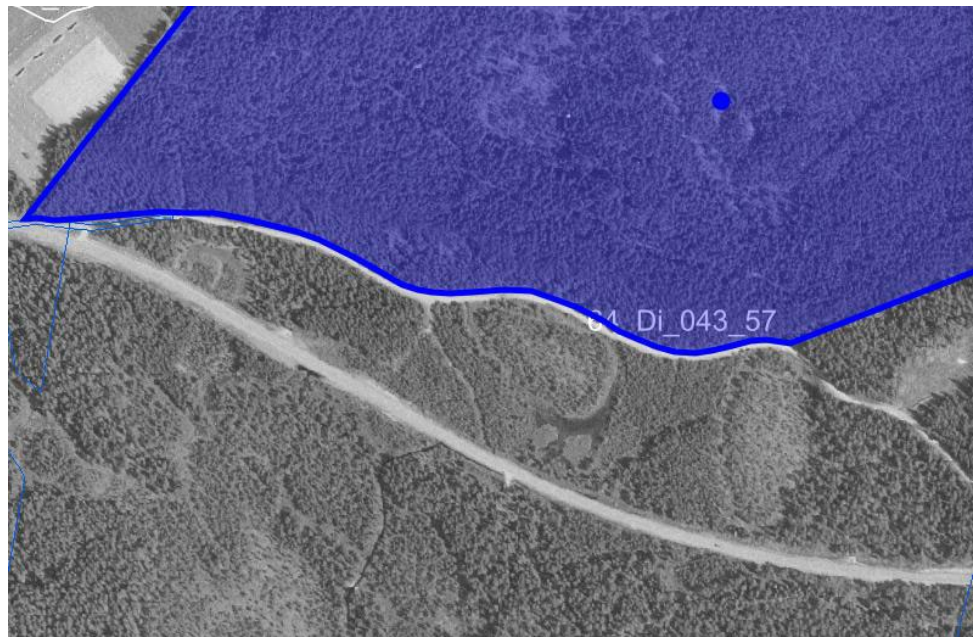
Gällande eventuella fornlämningar är de skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Det finns inga kända lämningar på den tilltänkta fastigheten. Skulle ett fynd upptäckas i samband med byggnation måste det anmälas till Länsstyrelsen. I prövningen av förhandsbesked tar inte ställning till eventuella jakträttigheter på annans fastighet.

Det finns en väg som angränsar till tomten, vilken tidigare var den enda vägen mellan Habo och Mullsjö. Se ortofoton nedan.

Ortofoto 1960 blå markering visar nuvarande fastighetsgränsen för X

När den nya vägen anlades fick den en ny sträckning, se nedan.

Ortofoto 1975.

Ägandeförhållanden och prövning av rättigheten till att använda vägen får behandlas i samband med avstyckning. Delar av vägens ägarförhållande är outredd.

Ortofoto 2021 blå markering visar nuvarande fastighetsgränsen för X

Beslutet skickas till
Mark- och miljödomstolen vid Växjö Tingsrätt

Beslutet meddelas
Berörda sakägare

§ 96 Yttrande till Mark- och miljödomstolen

Diarienummer BN-2022-48

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att lämna följande yttrande i ärendet till Mark- och miljödomstolen vid Växjö Tingsrätt.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Beskrivning av ärende

Byggnadsnämnden har fått en begäran om svar på den skrivelse som klagande X har lämnat till Mark- och miljödomstolen i Växjö.

Ärendet gäller det förhandsbesked som byggnadsnämnden fattat beslut om 2022-03-24 BN § 25. Domstolens målnummer P 4893-22.

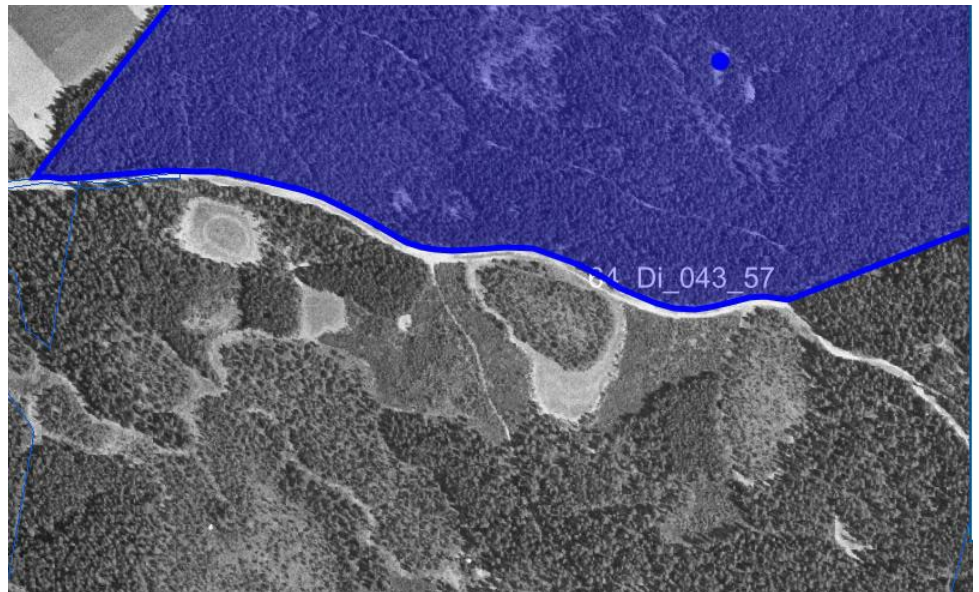
Nämndens uppfattning är att det inte kommit in några nya synpunkter utöver de som den klagande lämnat in i samband med nämndens prövning av förhandsbeskedet men vill klargöra följande.

Nämnden anser att tomtens storlek följer de riktlinjer som finns i den kommunala översiktsplanen, ÖP 2040, för en ny fastighet utanför ett område med detaljplan. Vidare anser inte nämnden att i anspråkstagandet kommer att få någon större påverkan på skogsbruket. Tomten är placerad längs en befintlig väg i utkanten av en större skogsfastighet. Nämndens bedömning är att åtgärden inte påtagligt kommer att försvåra ett rationellt skogsbruk och därmed inte strider mot 3 kap. 4§ Miljöbalken (1998:808).

Gällande eventuella fornlämningar är de skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Det finns inga kända lämningar på den tilltänkta fastigheten. Skulle ett fynd upptäckas i samband med byggnation måste det anmälas till Länsstyrelsen. I prövningen av förhandsbesked tar inte ställning till eventuella jakträttigheter på annans fastighet.

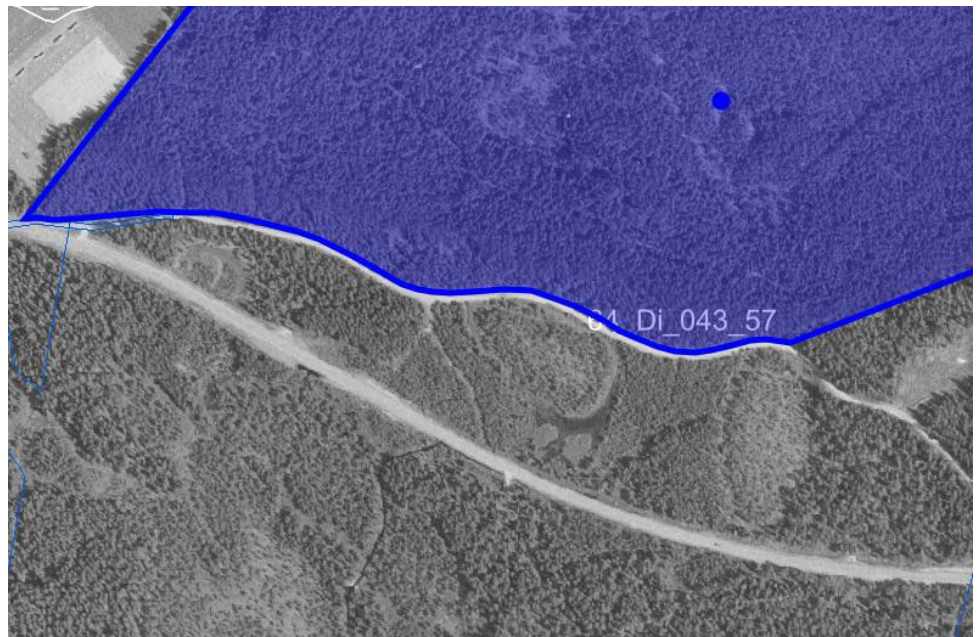
Det finns en väg som angränsar till tomten, vilken tidigare var den enda vägen mellan Habo och Mullsjö. Se ortofoton nedan.

Ortofoto 1960 blå markering visar nuvarande fastighetsgränsen för X.

När den nya vägen anlades fick den en ny sträckning, se nedan.

Ortofoto 1975 blå markering visar nuvarande fastighetsgränsen för X.

Ägandeförhållanden och prövning av rättigheten till att använda vägen får behandlas i samband med avstyckning. Delar av vägens ägarförhållande är outredd.

Ortofoto 2021 blå markering visar nuvarande fastighetsgränsen för X.

Beslutet skickas till
Mark- och miljödomstolen vid Växjö Tingsrätt

Beslutet meddelas
Berörda sakägare

§ 97 Beslut om antagande, Stora Kärr 8:534 – parkering vid Malmgatan

Diarienummer BN-2019-524

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att anta detaljplan för Stora Kärr 8:524.

Beskrivning av ärende

Syftet med detaljplanen är att pröva möjligheten att planlägga för markparkering och naturområde på fastigheten Stora Kärr 8:534, så att befintlig användning av marken blir planenlig.

Planområdet är cirka 2800 kvm och utgör fastigheten Stora Kärr 8:534 som ägs av Habo kommun. Området används idag för markparkering genom tillfälligt bygglov. Gällande detaljplan från år 1989 medger bostadsändamål på platsen. Parkeringssituationen vid Habo vårdcentrum är ansträngd. Föreslagen detaljplan möjliggör en framtida säkring av yta för markparkeringar för personalen vid vårdcentrum. På så vis avlastas parkeringsplatserna som finns nära entrén längs Kärrsvägen till förmån för besökande till vårdcentrum. Lekparken nordöst om planområdet ska utvecklas till en större aktivitetsmiljö, vilket också kräver parkeringsplatser för besökande. Planförslagets huvuddrag innebär att befintlig verksamhet parkering får vara kvar på platsen. Områdets södra del planläggs för natur så att det gröna stråket säkerställs i detaljplan.

Planförslaget var ute för samråd mellan 6 maj och 17 juni 2022. Kungörelse om samråd annonserades i Jönköpings Posten 7 maj 2022. Under samrådet inkom sju yttranden. De som skickat yttranden under samrådet har inte haft några synpunkter på planförslaget.

Detaljplanen var ute på granskning hos berörda sakägare och myndigheter 19 augusti- 23 september 2022. Fem yttranden kom in under granskningstiden. Dessa yttranden innehåller inga synpunkter på planförslaget. Efter granskningen har inga justeringar gjorts i handlingarna.

Beslutet kungörs
Post- och Inrikes Tidning
Kommunens anslagstavla

Beslutet meddelas
Berörda sakägare

Länsstyrelsen
Lantmäterimyndigheten

Bilagor
Plankarta
Planbeskrivning
Undersökning av miljöpåverkan
Granskningsutlåtande
Överklagandeanvisning

§ 98 Tillsynsärende - Olovlig fasadändring, Gunnarsbo 1:230

Diarienummer BN-2022-192

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att utdöma en byggsanktionsavgift om 6 037 kronor. Habo kommun (Fastighetsenheten) ska betala byggsanktionsavgiften till Byggnadsnämnden i Habo kommun senast två månader efter det att beslutet har vunnit laga kraft.

Berörd part

Fastighetsenheten Habo kommun

Beskrivning av ärende

Byggnadsnämnden startade den 22 april 2022 ett tillsynsärende beträffande olovlig fasadändring. Tillsynsärendet gäller fastigheten Gunnarsbo 1:230. Fastigheten är 1 095 m² stor. Byggnaden används idag som fritidsgård.

Den olovliga åtgärden avser byte av befintligt fönster och befintlig utrymningsstege till utrymningsdörr samt spiraltrappa.

Vid tidpunkten som tillsynsärendet upprättades var den olovliga åtgärden redan utförd. Byggnadsnämnden har undersökt detta på plats, fotograferat och sedan konstaterat att åtgärden är olovlig. Enligt 11 kap. 5 § PBL ska en tillsynsmyndighet pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde. Eftersom det är frågan om en lovpliktig åtgärd så har byggnadsnämnden hanterat ärendet enligt PBL och PBF.

Yttranden

Inga skriftliga synpunkter har kommit in till byggnadsnämnden.

Bestämmelser och styrande dokument som ligger till grund för beslutet

Fastigheten ligger inom detaljplanerat område där gällande plan antogs 1995-09-28.

Enligt gällande detaljplan tillåts samlingslokaler och samhöriga ändamål.

Punktprickad mark/område får inte bebyggas.

Högsta tillåtna våningsantal är två vilket motsvarar en byggnadshöjd på 8,5 meter. Byggnadsnämnden får dock medge högre höjd för mindre byggnadsdel.

Enligt 9 kap. 2 § PBL krävs det bygglov för

1. nybyggnad,
2. tillbyggnad, och
3. annan ändring av en byggnad än tillbyggnad, om ändringen innebär att
  - a) byggnaden helt eller delvis tas i anspråk eller inreds för ett väsentligen annat ändamål än det som byggnaden senast har använts för eller enligt senast beviljade bygglov har anpassats till utan att den avsedda användningen kommit till stånd,
  - b) det i byggnaden inreds någon ytterligare bostad eller någon ytterligare lokal för handel, hantverk eller industri, eller
  - c) byggnaden byter färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller byggnadens yttre utseende avsevärt påverkas på annat sätt.

Första stycket 3 c gäller bara om byggnaden ligger i ett område som omfattas av en detaljplan.

Enligt 10 kap. 3 § PBL får en åtgärd inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked, om åtgärden kräver

1. bygglov, marklov eller rivningslov, eller
2. en anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 8§.

Enligt 11 kap. 5 § PBL ska en tillsynsmyndighet pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

Enligt 11 kap. 8 § PBL ska gälla att för att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har

1. byggnadsnämnden och länsstyrelsen samt den som på nämndens eller länsstyrelsens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt att där vidta de åtgärder som behövs för att utföra arbetet,

2. en tillsynsmyndighet rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar från byggherren som behövs för tillsynen över bygg-, rivnings- och markåtgärder, och
3. en tillsynsmyndighet rätt att hos den som tillverkar eller representerar den som tillverkar och hos den som importerar eller saluför byggprodukter som omfattas av tillsynen
  - a) få tillgång till produkter för kontroll,
  - b) på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs, och
  - c) få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder.

Tillsynsmyndighetens rätt enligt första stycket 3 gäller även hos den som installerar hissar.

En myndighet som framställer kartor för samhällets behov har för att fullgöra sin kartläggningsuppgift också en sådan rätt till tillträde som anges i första stycket 1, dock inte till bostäder.

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna ta del av innehållet i ett utländskt certifikat, intyg eller annan handling, ska handlingen på myndighetens begäran visas i översättning till svenska. Översättningen behöver inte vara auktoriserad. Lag (2016:140).

Enligt 11 kap. 17 § PBL gäller att om en åtgärd som kräver bygglov, rivningslov eller marklov har vidtagits utan lov, ska byggnadsnämnden i ett föreläggande ge fastighetens eller byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ansöka om lov, om det är sannolikt att lov kan ges för åtgärden (lovföreläggande).

Enligt 11 kap. 27 § PBL gäller att om ett föreläggande enligt 17 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att på ägarens bekostnad låta upprätta de ritningar och beskrivningar samt vidta de åtgärder i övrigt som är nödvändiga för att pröva frågan om lov.

När den tid för synpunkter som har angetts i ett föreläggande enligt 18 § har gått ut, får byggnadsnämnden uppdra åt en sakkunnig att på ägarens bekostnad utreda behovet av underhållsåtgärder.

Om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att åtgärden ska genomföras på den försumliges bekostnad och hur det ska ske.

Enligt 11 kap. 51 § PBL gäller att om någon bryter mot en bestämmelse i 8-10 kap. eller i föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av någon av bestämmelserna i 16 kap. 2-10 §§ eller mot en bestämmelse i en EU-förordning om krav på byggnadsverk eller byggprodukter, ska

tillsynsmyndigheten ta ut en särskild avgift (byggsanktionsavgift) enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §.

Enligt 11 kap. 52 § PBL ska byggsanktionsavgiftens storlek framgå av de föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 16 kap. 12 §. Avgiften får uppgå till högst 50 prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek, ska hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Lag (2013:307).

Enligt 11 kap. 53 § PBL ska en byggsanktionsavgift tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet.

Avgiften behöver dock inte tas ut om det är oskäligt med hänsyn till

1. att den avgiftsskyldige på grund av sjukdom inte har förmått att själv eller genom någon annan fullgöra sin skyldighet,
2. att överträdelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige inte har kunnat eller bort förutse eller kunnat påverka, eller
3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

Enligt 11 kap. 53 a § PBL får en byggsanktionsavgift i ett enskilt fall sättas ned om avgiften inte står i rimlig proportion till den överträdelse som har begåtts. Avgiften får sättas ned till hälften eller en fjärdedel.

Vid prövningen enligt första stycket ska det särskilt beaktas om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet eller om överträdelsen av andra skäl kan anses vara av mindre allvarlig art. Lag (2013:307).

Enligt 11 kap. 54 § PBL ska en byggsanktionsavgift inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten.

Enligt 11 kap. 57 § PBL ska en byggsanktionsavgift tas ut av

1. den som när överträdelsen begicks var ägare till den fastighet eller det byggnadsverk som överträdelsen avser,
2. den som begick överträdelsen, eller
3. den som har fått en fördel av överträdelsen.

Enligt 11 kap. 61 § PBL ska en byggsanktionsavgift betalas inom två månader efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts den avgiftsskyldige enligt 59 §. Det gäller dock inte, om tillsynsmyndigheten i beslutet har bestämt en senare betalningsdag.

Ett beslut om byggsanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas som en dom som har vunnit laga kraft.

Om ett beslut om byggsanktionsavgift inte har verkställts inom tio år från det att beslutet vann laga kraft, behöver avgiften inte betalas.

Bedömning

Byggnadsnämnden bedömer att den utförda fasadändringen är en bygglovspliktig åtgärd. Byggnadsnämnden har efter att ha fått kännedom om överträdelsen upplyst fastighetsenhetens personal om att bygglov krävs för fasadändringen. Enligt personal på fastighetsenheten så har fasadändringen genomförts för att förbättra möjligheterna till säker utrymning vid eventuell brand. Byggnadsnämnden delar denna uppfattning men måste utifrån PBL och PBF döma ut en byggsanktionsavgift.

Eftersom fastighetsenheten inte har vidtagit någon rättelse föreslår byggnadsnämnden att en byggsanktionsavgift om 6 037 kronor döms ut med stöd av 11 kap. 51 § PBL samt 9 kap. 10 § PBF.

Upplýsningar

Detta beslut kan överklagas, se bilagd överklagandeanvisning.

Beslutet delges

Fastighetsenheten Habo kommun

Bilagor

Redovisning av beräkning av avgift
Överklagandeanvisning

§ 99 Bygglov för nybyggnad av garage, X

Diarienummer BN-2022-350

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att

1. bevilja bygglov för nybyggnad av garage
2. i ärendet ta ut en handläggningsavgift om 8 453 kronor.

Sökanden

X

Beskrivning av ärende

Ansökan kom in 15 september 2022 och var komplett 19 september 2022.

Ansökan avser bygglov för nybyggnad av garage.

Garaget har en byggnadsarea på 47,5 m² och kommer innehålla ett förråd. Garaget får en pastellgrå träfasad och en takbeklädnad av svarta betongpannor.

Yttranden

Grannar har fått möjlighet att lämna synpunkter i ärendet.

Fastighetsägare till X har kommit in med synpunkter den 9 oktober 2022.

Av synpunkterna framgår det att fastighetsägarna har starka invändningar mot att garaget ska placeras 3,5 meter från tomtgräns. De anger bland annat en förhöjd brandrisk, försämrad utsikt och att det skulle vara svårt att underhålla garaget och hantera dagvatten på den egna fastigheten. Deras önskan är att garaget istället ska placeras 4,5 meter från tomtgränsen.

Bestämmelser och styrande dokument som ligger till grund för beslutet

Fastigheten ligger utanför detaljplanelagt område men inom sammanhållen bebyggelse.

Enligt 9 kap. 31 § PBL ska bygglov ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. inte strider mot områdesbestämmelser,
2. inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3 §, och

3. uppfyller de krav som följer av 2 kap. och 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9-11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser. Lag (2014:900).

Bedömning

Det har sedan tidigare beviljats ett bygglov för enbostadshus under 2021. Ansökan avser ett garage som placeras 3,5 meter från tomtgränsen mot X. Garaget är en komplementbyggnad. Utanför område med detaljplan finns inga bestämmelser som styr placering mot tomtgräns. Byggnadernas placering prövas därför direkt i bygglovet.

När det gäller brandspridning mellan byggnader gäller 8 meter och om byggnader placeras med ett kortare avstånd ställs krav på skydd mot brandspridning mellan byggnader. I detta ärende innebär det att garagebyggnaden inte behöver något extra brandskydd.

Av boverkets byggregler framgår att fastighetsägarens dagvatteninstallationer ska kunna avleda regnvatten och smältvatten så att risken för översvämning, olycksfall eller skador på byggnader och mark begränsas. Byggnadsnämnden gör bedömningen att fastighetsägaren klarar att ta hand om sitt dagvatten på sin fastighet utan att påverka grannens fastighet.

När det gäller grannens synpunkt gällande underhåll av byggnaden anser nämnden att det inte är några svårigheter att sköta byggnaden på den egna fastigheten om den placeras 3,5 meter från tomtgränsen.

Anpassningskravet innebär i ärenden om bygglov bland annat att byggnadsverk ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan. För att en olägenhet ska utgöra hinder för att bevilja bygglov ska olägenheten vara betydande.

Vad det gäller grannens synpunkter gällande utsikten så gör byggnadsnämnden bedömningen att garagets placering inte medför en ytterligare försämrad utsikt. Då det idag redan finns ett hus placerat i den riktningen. Vilket i stället kan bedömas ha viss avskiljande effekt mellan husen. Sammantaget kan åtgärden inte anses medföra betydande olägenhet för grannen.

Garaget anses ha en god form-, färg- och materialverkan och en lämplig placering.

Upplysningar

Handläggningsavgift

Avgiften för bygglov är 8 453 kronor. Bygglovsavgiften är beräknad utifrån en av kommunfullmäktige fastställd taxa. En faktura på avgiften skickas i separat brev.

Kostnad för utsättning eller lägeskontroll tillkommer. Om det visar sig att ärendet kräver mer åtgärder har byggnadsnämnden rätt att ta ut ytterligare avgift.

Giltighetstid

Beviljat bygglov upphör att gälla om inte arbetet har påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

Andra tillstånd

Byggnadsåtgärden bedöms inte behöva tillstånd från andra myndigheter.

Information till sökanden

Kontrollansvarig och kontrollplan

Byggherren är ansvarig för att byggnadsåtgärden utförs enligt de krav som ställs i svensk bygglagstiftning. Byggherren är även ansvarig för upprättandet av en kontrollplan utifrån vilken byggnadsarbetena ska kontrolleras, till sin hjälp ska byggherren ha en kontrollansvarig.

Tekniskt samråd

Innan startbesked lämnas ska ett tekniskt samråd hållas där byggherren och kontrollansvarig ska delta. Under det tekniska samrådet behandlas bland annat arbetets planering och organisation och tekniska frågor.

Startbesked

Detta bygglov ger inte byggherren rätt att påbörja åtgärden förrän byggnadsnämnden lämnat ett startbesked. Startbeskedet lämnas först när byggnadsnämnden anser att åtgärden uppfyller de krav som ställs i lagar, regler och förordningar. Om åtgärden påbörjas innan ett startbesked är lämnat, ska byggnadsnämnden ta ut en byggsanktionsavgift av sökanden enligt plan- och byggförordningen (PBF).

Arbetsplatsbesök och slutsamråd

Under byggarbetets gång ska någon representant från byggnadsnämnden träffa byggherren och kontrollansvarig vid minst ett arbetsplatsbesök. Då arbetet är slutfört ska ett slutsamråd hållas, på detta möte ska kontrollansvarig och byggherren delta.

Slutbesked

Innan byggnaden får börja användas ska byggnadsnämnden utfärda ett slutbesked. Mer information om vad som krävs för att slutbesked ska kunna lämnas ges vid samråd och framgår av startbeskedet. Om byggnaden börjar användas innan slutbesked lämnats, ska byggnadsnämnden ta ut en byggsanktionsavgift av sökanden enligt PBF.

Beslutet skickas till

X

Beslutet delges

X

X

Beslutet kungörs

Post- och Inrikes Tidning

Beslutet meddelas

Berörda sakägare

Fastställda handlingar

Planritning, handling 5

Fasadritning, handling 6-9

Sektionsritning, handling 10-11

Situationsplan, handling 3

Bilagor

Redovisning av beräkning av avgift

Överklagandeanvisning

§ 100 Tillsynsärende – olovlig installation av vatten och avlopp, X

Diarienummer BN-2022-178

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att utdöma en byggsanktionsavgift om 4 830 kronor. X och X ska betala byggsanktionsavgiften till Byggnadsnämnden i Habo kommun senast två månader efter det att beslutet har vunnit laga kraft.

Fastighetsägare

X
X

Beskrivning av ärende

Den 29 september 2022 var byggnadsnämndens tjänstemän på platsbesök efter att vi fått in en anmälan om att fastighetsägaren använder sitt gårdshus som gäststuga.

Vid besöket fick vi information om att fastighetsägarna köpt fastigheten 2006. Då användes gårdshuset som gäststuga och garage. Fastighetsägarna har sökt och fått bygglov BN-2019-288 (Db L 19-96) för ett nytt garage som byggdes till på gäststugan. I gäststugan inredde man 2021 ett nytt kök och badrum. Bygganden var sedan utlyrd under en begränsad tid, de inneboende flyttade ut i december 2021. Fastighetsägarna fick då information om att de skulle ha gjort en anmälan och väntat på startbesked innan de installerat badrum och kök.

Fastighetsägarna har fått information om att en byggsanktionsavgift kommer att tas ut och att de har möjlighet att vidta rättelse. Att vidta rättelse i detta ärende skulle innebära att ta bort badrum, kök och rördragningar. Fastighetsägarna meddelar att de inte kommer att vidta rättelse.

Fastighetsägarna har fått information om att de behöver göra en anmälan för kök och badrum i efterhand.

Yttranden

Fastighetsägarna har getts möjlighet att lämna synpunkter i ärendet. Inga synpunkter har kommit in till byggnadsnämnden.

Bestämmelser och styrande dokument som ligger till grund för beslutet

Fastigheten ligger utanför detaljplanelagt område men inom sammanhållen bebyggelse.

Enligt 6 kap 5 § PBF krävs det en anmälan för en installation eller väsentlig ändring av en anläggning för vattenförsörjning eller avlopp i en byggnad eller inom en tomt

Enligt 10 kap. 3 § PBL får en åtgärd inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked, om åtgärden kräver

2. en anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap 8 §.

Enligt 11 kap. 5 § PBL ska en tillsynsmyndighet pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

Enligt 11 kap. 51 § PBL om någon bryter mot en bestämmelse i 8-10 kap. eller i föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av någon av bestämmelserna i 16 kap. 2-10 §§ eller mot en bestämmelse i en EU-förordning om krav på byggnadsverk eller byggprodukter, ska tillsynsmyndigheten ta ut en särskild avgift (byggsanktionsavgift) enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §.

Enligt 11 kap. 52 § PBL byggsanktionsavgiftens storlek ska framgå av de föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 16 kap. 12 §. Avgiften får uppgå till högst 50 prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek, ska hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Lag (2013:307).

Enligt 11 kap. 53 § PBL En byggsanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet.

Enligt 11 kap. 53 a § PBL En byggsanktionsavgift får i ett enskilt fall sättas ned om avgiften inte står i rimlig proportion till den överträdelse som har begåtts. Avgiften får sättas ned till hälften eller en fjärdedel.

Vid prövningen enligt första stycket ska det särskilt beaktas om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet eller om

överträdelsen av andra skäl kan anses vara av mindre allvarlig art. Lag (2013:307).

Enligt 11 kap. 54 § PBL en byggsanktionsavgift ska inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten.

Enligt 11 kap. 57 § PBL en byggsanktionsavgift ska tas ut av

1. den som när överträdelsen begicks var ägare till den fastighet eller det byggnadsverk som överträdelsen avser,
2. den som begick överträdelsen, eller
3. den som har fått en fördel av överträdelsen.

Enligt 11 kap. 61 § PBL En byggsanktionsavgift ska betalas inom två månader efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts den avgiftsskyldige enligt 59 §. Det gäller dock inte, om tillsynsmyndigheten i beslutet har bestämt en senare betalningsdag.

Ett beslut om byggsanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas som en dom som har vunnit laga kraft.

Om ett beslut om byggsanktionsavgift inte har verkställts inom tio år från det att beslutet vann laga kraft, behöver avgiften inte betalas.

9 kap. 13 § PBL Byggsanktionsavgiften för att trots förbudet i 10 kap. 3 eller 3 a § plan- och bygglagen (2010:900) påbörja en sådan åtgärd i fråga om ett byggnadsverk som kräver lov enligt 9 kap. 8 § första stycket 2 b plan- och bygglagen eller anmälan enligt 6 kap. 5 § första stycket 4, 5, 6 eller 7, eller en del av en sådan åtgärd, innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked som omfattar åtgärden eller delen av denna, eller innan den tidpunkt som byggnadsnämnden enligt 10 kap. 24 § 6 plan- och bygglagen i ett startbesked har angett att åtgärden får påbörjas är

1. 0,25 prisbasbelopp för installation eller väsentlig ändring av en hiss,
2. 0,1 prisbasbelopp för installation eller väsentlig ändring av en eldstad,
3. 0,05 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd byggnadsarea för installation eller väsentlig ändring av en rökkanal eller anordning för ventilation,
4. 0,05 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd byggnads- eller markarea för installation eller väsentlig ändring av en anläggning för vattenförsörjning eller avlopp,

5. 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd byggnadsarea för en sådan ändring som väsentligt påverkar brandskyddet,
6. 1 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,001 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd byggnadsarea för underhåll av ett sådant byggnadsverk med särskilt bevarandevärde som omfattas av skyddsbestämmelser som har beslutats med stöd av 4 kap. 16 § eller 42 § andra stycket plan- och bygglagen eller motsvarande äldre föreskrifter, och
7. 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,001 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd byggnads- eller markarea för underhåll eller ändring av ett byggnadsverk eller bebyggelseområde i ett område som utgör en värdefull miljö.

Om åtgärden i första stycket 3-7 inte berör en byggnads- eller markarea är byggsanktionsavgiften

1. 0,05 prisbasbelopp för installation eller väsentlig ändring av en rökkanal eller anordning för ventilation,
2. 0,05 prisbasbelopp för installation eller väsentlig ändring av en anläggning för vattenförsörjning eller avlopp,
3. 0,25 prisbasbelopp för en sådan ändring som väsentligt påverkar brandskyddet,
4. 1 prisbasbelopp för underhåll av ett sådant byggnadsverk med särskilt bevarandevärde som omfattas av skyddsbestämmelser som har beslutats med stöd av 4 kap. 16 § eller 42 § andra stycket plan- och bygglagen eller motsvarande äldre föreskrifter, och
5. 0,25 prisbasbelopp för underhåll eller ändring av ett byggnadsverk eller bebyggelseområde i ett område som utgör en värdefull miljö. Förordning (2022:910).

Byggsanktionsavgiften för att trots förbudet i 10 kap. 3 eller 3 a § plan- och bygglagen (2010:900) påbörja en sådan åtgärd i fråga om ett byggnadsverk som kräver lov enligt 9 kap. 8 § första stycket 2 b plan- och bygglagen eller anmälan enligt 6 kap. 5 § första stycket 4, 5, 6 eller 7, eller en del av en sådan åtgärd, innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked som omfattar åtgärden eller delen av denna, eller innan den tidpunkt som byggnadsnämnden enligt 10 kap. 24 § 6 plan- och bygglagen i ett startbesked har angett att åtgärden får påbörjas är: Om åtgärden i första stycket 3–7 inte berör en byggnads- eller mark area är byggsanktionsavgiften

2. 0,05 prisbasbelopp för installation eller väsentlig ändring av en anläggning för vattenförsörjning eller avlopp.

11 kap 60 § PBL Om två eller flera är avgiftsskyldiga för samma överträdelse, är de solidariskt ansvariga för betalningen.

Bedömning

Fastighetsägaren har gjort en installation av vatten och avlopp utan startbesked. Enligt plan- och bygglagen är det byggherrens ansvar att se till att åtgärden inte påbörjas förrän startbesked finns. Byggherren i detta ärende är fastighetsägaren.

Byggnadsnämnden gör bedömningen att det krävs en anmälan och startbesked för installation av vatten och avlopp för badrummet och köket. Fastighetsägaren har fått information om att de kan vidta rättelse genom att ta bort kök, badrum och återställa till sitt ursprung. Fastighetsägarna har inte kommit in med några synpunkter.

Byggnadsnämnden ska därmed utdöma en byggsanktionsavgift på 4 830 kronor med stöd av 11 kap 51 § PBL och 9 kap. 13 § andra stycket 2 p. PBL.

Upplysningar

Detta beslut kan överklagas, se bilagd överklagandeanvisning.

Beslutet delges

X
X

Bilagor

Redovisning av beräkning av avgift
Överklagandeanvisning

§ 101 Tillsynsärende - olovlig byggnation och fasadändring, X

Diarienummer BN-2022-376

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att utdöma en byggsanktionsavgift om 6 592 kronor. X och X ska betala byggsanktionsavgiften till Habo kommun senast två månader efter det att beslutet har vunnit laga kraft.

Fastighetsägare

X
X

Beskrivning av ärende

Fastighetsägaren ringde till bygglovschef Emilia Svenningsson den 27 september 2022 för att berätta att han glasat in ett uterum vid årsskiftet 2021/2022 och undrade om det krävdes bygglov. Då fick han information om att det är en bygglovspliktig åtgärd. Då huset nu ska säljas vill de att alla papper ska vara i ordning och göra rätt för sig.

Ett tillsynsärende har därför startats då en fasadändring påbörjats utan startbesked. Fastighetsägaren har därefter kommit in med en bygglovsansökan i efterhand för inglasningen, ansökan behandlas i ett annat ärende BN-2022-399.

De har tidigare sökt och fått bygglov för nybyggnad av enbostadshus med garage och installation av eldstad år 2009, ärende BN09/145.

28 september 2022 var byggnadsnämndens tjänstemän ute på plats för att ta bilder på åtgärden.

Fastighetsägaren har fått möjlighet att vidta rättelse och lämna synpunkter innan den 17 november då byggnadsnämndens sammanträde äger rum och beslut fattas i ärendet. Rättelse i detta ärende innebär att ta bort inglasningen. Fastighetsägarna meddelar att de inte kommer att vidta rättelse.

Yttranden

Fastighetsägarna har getts möjlighet att lämna synpunkter i ärendet. Inga synpunkter har kommit in till byggnadsnämnden.

Bestämmelser och styrande dokument som ligger till grund för beslutet

Fastigheten ligger inom detaljplanerat område, där detaljplanen antogs 2004-08-26

9 kap 2 § PBL Det krävs bygglov för

1. nybyggnad,
2. tillbyggnad, och
3. annan ändring av en byggnad än tillbyggnad, om ändringen innebär att
  - a) byggnaden helt eller delvis tas i anspråk eller inreds för ett väsentligen annat ändamål än det som byggnaden senast har använts för eller enligt senast beviljade bygglov har anpassats till utan att den avsedda användningen kommit till stånd,
  - b) det i byggnaden inreds någon ytterligare bostad eller någon ytterligare lokal för handel, hantverk eller industri, eller
  - c) byggnaden byter färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller byggnadens yttre utseende avsevärt påverkas på annat sätt.

Första stycket 3 c gäller bara om byggnaden ligger i ett område som omfattas av en detaljplan. Enligt 10 kap. 3 § PBL får en åtgärd inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked, om åtgärden kräver

2. en anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap 8 §

Enligt 11 kap. 5 § PBL ska en tillsynsmyndighet pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

Enligt 11 kap. 51 § PBL om någon bryter mot en bestämmelse i 8-10 kap. eller i föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av någon av bestämmelserna i 16 kap. 2-10 §§ eller mot en bestämmelse i en EU-förordning om krav på byggnadsverk eller byggprodukter, ska tillsynsmyndigheten ta ut en särskild avgift (byggsanktionsavgift) enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §.

Enligt 11 kap. 52 § PBL byggsanktionsavgiftens storlek ska framgå av de föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 16 kap. 12 §. Avgiften får uppgå till högst 50 prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§

socialförsäkringsbalken. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek, ska hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Lag (2013:307).

Enligt 11 kap. 53 § PBL En byggsanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet.

Enligt 11 kap. 53 a § PBL En byggsanktionsavgift får i ett enskilt fall sättas ned om avgiften inte står i rimlig proportion till den överträdelse som har begåtts. Avgiften får sättas ned till hälften eller en fjärdedel.

Vid prövningen enligt första stycket ska det särskilt beaktas om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet eller om överträdelsen av andra skäl kan anses vara av mindre allvarlig art. Lag (2013:307).

Enligt 11 kap. 54 § PBL en byggsanktionsavgift ska inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten.

Enligt 11 kap. 57 § PBL en byggsanktionsavgift ska tas ut av

1. den som när överträdelsen begicks var ägare till den fastighet eller det byggnadsverk som överträdelsen avser,
2. den som begick överträdelsen, eller
3. den som har fått en fördel av överträdelsen.

Enligt 11 kap. 61 § PBL En byggsanktionsavgift ska betalas inom två månader efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts den avgiftsskyldige enligt 59 §. Det gäller dock inte, om tillsynsmyndigheten i beslutet har bestämt en senare betalningsdag. Ett beslut om byggsanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas som en dom som har vunnit laga kraft.

Om ett beslut om byggsanktionsavgift inte har verkställts inom tio år från det att beslutet vann laga kraft, behöver avgiften inte betalas.

9 kap. 10 § 1 p PBL Byggsanktionsavgiften för att trots förbudet i 10 kap. 3 eller 3 a § plan- och bygglagen (2010:900) påbörja en sådan ändring av en byggnad som kräver lov enligt 9 kap. 2 § första stycket 3 c eller 8 § första stycket 4, 6, 7 eller 9 plan- och bygglagen, eller en del av en sådan ändring, och som avser en byggnads yttre utseende, innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked som omfattar åtgärden eller delen av denna, eller innan den tidpunkt som byggnadsnämnden enligt 10 kap. 24 § 6 plan- och bygglagen i ett startbesked har angett att åtgärden får påbörjas är

1. för ett en- eller tvåbostadshus, 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0005 prisbasbelopp per kvadratmeter av den area som ändringen avser,
2. för en komplementbyggnad, ett komplementbostadshus eller en annan liten byggnad, 0,0625 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0005 prisbasbelopp per kvadratmeter av den area som ändringen avser,
3. för ett flerbostadshus, en kontorsbyggnad, en handelsbyggnad eller en byggnad för kultur- eller idrottsevenemang, 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,002 prisbasbelopp per kvadratmeter av den area som ändringen avser, och
4. för en annan byggnad än de som avses i 1-3, 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,001 prisbasbelopp per kvadratmeter av den area som ändringen avser.

Om en åtgärd enligt första stycket avser ett fönster eller en dörr, är byggsanktionsavgiften 0,125 prisbasbelopp per fönster eller dörr som berörs.

Om en åtgärd enligt första stycket avser en balkong, altan eller entré, är byggsanktionsavgiften 0,25 prisbasbelopp per balkong, altan eller entré. Förordning (2022:910).

Byggsanktionsavgiften för att trots förbudet i 10 kap. 3 eller 3 a § plan- och bygglagen (2010:900) påbörja en sådan ändring av en byggnad som kräver lov enligt 9 kap. 2 § första stycket 3 c eller 8 § första stycket 4, 6, 7 eller 9 plan- och bygglagen, eller en del av en sådan ändring, och som avser en byggnads yttre utseende, innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked som omfattar åtgärden eller delen av denna, eller innan den tidpunkt som byggnadsnämnden enligt 10 kap. 24 § 6 plan- och bygglagen i ett startbesked har angett att åtgärden får påbörjas är:

1. för ett en- eller tvåbostadshus, 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0005 prisbasbelopp per kvadratmeter av den area som ändringen avser.

11 kap 60 § PBL Om två eller flera är avgiftsskyldiga för samma överträdelse, är de solidariskt ansvariga för betalningen.

Bedömning

Fastighetsägaren har glasat in sitt uterum (gjort en fasadändring) utan bygglov eller startbesked.

Enligt plan- och bygglagen är det byggherrens ansvar att se till åtgärden inte påbörjas förrän startbesked finns. Byggherren i detta ärende är fastighetsägaren.

Byggnadsnämnden gör bedömningen att det krävs ett bygglov för inglasning av uterum (fasadändringen). Fastighetsägaren har fått information om att de kan vidta rättelse genom att ta bort glasväggarna på uterummet och återställa till sitt ursprung. Fastighetsägarna har inte kommit in med några synpunkter.

Byggnadsnämnden ska därmed utdöma en byggsanktionsavgift på 6 592kr med stöd av 11 kap 51 § PBL och 9 kap. 10 § 1 p. PBL.

Upplysningar

Detta beslut kan överklagas, se bilagd överklagandeanvisning.

Beslutet delges

X
X

Bilagor

Redovisning av beräkning av avgift
Överklagandeanvisning

§ 102 Tillsynsärende - olovlig byggnation, X

Diarienummer BN-2022-377

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att

1. Förelägga X att senast 4 månader efter det att beslutet har vunnit laga kraft ta bort industribyggnaden, all rör- och ledningsdragning till industribyggnaden samt återställa marken till hur den var innan byggnationen gjordes enligt ortofoto 2019, med stöd av 11 kap. 20 § Plan- och bygglagen (PBL). Om föreläggandet inte följs ska ett vite om 500 000 kronor påföras X.

Ortofoto 2019 – Visar hur marken såg ut innan byggnationen gjordes.

2. Förelägga X att översända bilder till byggnadsnämnden när åtgärderna i punkt 1 är färdiga.
3. Om ovannämnda föreläggande inte följs påföra X ett löpande vite om 500 000 kronor var sjätte månad från ovan angivna tidpunkt som tillrättaläggandet inte har utförts.

Fastighetsägare

X

Beskrivning av ärende

På fastigheten X har fastighetsägaren Xuppfört en industribyggnad på 1 606 m². Inget bygglov har sökts för byggnaden och åtgärden har utförts utan startbesked.

Ett tillsynsärende startades 7 april 2022 då det kom till byggnadsnämndens kännedom att ett industrihotell hade uppförts. Bygglovschefen i Habo kommun åkte av denna anledning ut på plats och upptäckte att en industribyggnad hade uppförts på X. Ortofoto från 2019 kontrollerades och då fanns det ingen byggnad på platsen. Ett nyare ortofoto från 2021 visade att en platta var gjuten på platsen och att en grusad yta runt plattan hade anlagts. Det hade även tillkommit en ny infartsväg.

Ett brev om att byggnadsnämnden har öppnat ett tillsynsärende postas till fastighetsägaren 7 april 2022. Fastighetsägaren ringer upp Bygglovschefen i Habo kommun och förklarar att han hört sig för och uppfattat att han skulle ha möjlighet att uppföra en ekonomibygnad på sin fastighet. Bygglovschefen förklarar att en ekonomibygnad är för jordbrukets näring. Fastighetsägaren berättar att del av byggnaden hyrs ut och en del av byggnaden används som förråd för privat bruk. Fastighetsägaren meddelar även att ett avtal har skrivits med Brogårdsand för nyttjande av infart samt byggnadens placering två meter från fastighetsgräns. Fastighetsägaren förklarar att inga grannar har haft några synpunkter samt att byggnaden är 1 600 m².

Ett möte med X och X hålls den 22 april 2022 med bygglovschef Emilia Svenningsson, bygglovsingenjör Mose Wendel och miljöinspektör Annica Spångberg. Byggnadsnämndens tjänstemän förklarar varför ett tillsynsärende har startats. Fastighetsägaren säger att byggnaden är 1 600 m² och att han trodde att byggnaden var en ekonomibygnad och att uthyrning inte påverkade användningssättet. Fastighetsägaren fortsätter och förklarar att han vill göra rätt för sig samt att han ringde direkt när han fått tillsynsbrevet. För att uppföra byggnaden förklarar fastighetsägaren att kontakt har skett med representanter för Brogårdsand som är närmast granne samt övriga grannar för avsedd placering. Byggnaden var till en början tänkt att vara bredare och kortare men ändrades till längre och smalare och på så sätt skapa en bullervall. Cirka hälften av portarna hyrs ut i dagsläget säger fastighetsägaren. Ekonomibygnad anses vara ett diffust begrepp enligt X och bygglovschefen förklarar begreppet ekonomibygnad och sedan tillsynsprocessen. Fastighetsägaren meddelar att avloppet inte används i dagsläget. Annica förklarar vad som gäller för vattenskyddsområdet. Fastighetsägaren får sedan information om att sanktionsavgiften kommer att tas ut för att han påbörjat en lovpliktig

åtgärd utan startbesked. Men att han behöver ha ett bygglov för att byggnaden ska få stå kvar på platsen. Fastighetsägaren meddelar att han inte vill riva byggnaden för sanktionsavgiften. Mötet avslutas med att ett platsbesök bokas in.

Den 26 april 2022 görs ett platsbesök på fastigheten X. Representanter från bygglovsenheten och plan- och exploateringsenheten möter upp fastighetsägaren och hans far på plats. Samtliga tittar i och runt byggnaden. Måtten på byggnaden är 100 x 16 meter och hyrs ut till olika verksamheter.

Sex av tio portar med lokal på långsidan hyrs ut. Två portar med lokal på gaveln används enligt fastighetsägaren som privat förråd men användes i dagsläget som industri för prefabricerade väggelement. Utöver gavelutrymmet så är det enligt fastighetsägaren tio exakt likadana lokaler där hyresgästen själv får inreda. Alla utrymmen innehåller ett hygienrum. I elcykelhandeln har det byggts kök samt entresolplan som ägaren av elcykelhandeln uppfört. I denna del används vatten och avlopp för kök samt hygienrum. Tre utrymmen värms upp av luft/luft pumpar, övriga utrymmen är ouppvärmda. Ute på plats mötte vi även upp representant för Brogårdsand. Han menar att byggnaden utgör en bullerdämpande åtgärd för ljuden som kommer från Brogårdsand. Ute på plats berättar fastighetsägaren att han vill uppföra en liknande byggnad öster om industribyggnaden.

En lägeskontroll daterad 27 april 2022 utfördes av Metria AB som mätte upp måtten till 100,07 meter på längden och 16,05 meter på bredden, avståndet till fastighetsgräns är 2 meter. Byggnadens area uppgår därmed till 1 606 m².

I ärende BN-2022-168 skickades ett meddelande om byggsanktionsavgift och möjlighet att vidta rättelse till fastighetsägaren. Där framgår det att fastighetsägaren har möjlighet att yttra sig i ärenden innan ärendet ska tas upp för beslut i byggnadsnämnden. Rättelse i detta ärende innebär att riva byggnaden, återställa marken och plocka bort alla ledningsdragningar och vatten/avlopp. Beslutet om byggsanktionsavgift i ärende BN-2022-168 är överklagat av fastighetsägaren.

Yttranden

Fastighetsägaren har getts möjlighet att lämna synpunkter över tjänsteskrivelsen innan ärendet tas upp för beslut i byggnadsnämnden.

Fastighetsägarens ombud X har lämnat synpunkter den 31 oktober 2022 och angett följande.

Det är med förvåning jag läser tjänsteskrivelsen och här kommer synpunkter och bakgrund.

1. Fastigheten X är en jordbruksfastighet gränsande till Brogårdssand AB. Eftersom fastigheten är en jordbruksfastighet så har man rätten att uppföra byggnader för sin näring.

2. Eftersom marken där är en lågproduktiv mark som inte ger några större intäkter så måste det vara möjligt att hitta ett näringsalternativ som kompletterar jordbrukets överlevnad. För jordbruket behövs utrymme för maskinhall, lager och förvaring av maskiner o.dyl. Eftersom grannfastigheten (Brogårdssand) har pågående arbeten i sin sandtäckt så ger denna väldigt mycket ljud som tillsammans med stoften från sanden stör kringboende. För att dämpa ljud & stoft att ohindrat påverka omgivningen så bestämde sig X att bygga en större (längre) hall som skulle härbärgera jordbrukets maskiner och övriga utrymmen så tänkte han ett steg längre. Med en längre byggnad skulle den fungera

som ljudvall och hindra stoft att förflytta sig mot annan bebyggelse, samtidigt skulle de ge ett tillskott i kassan genom att hyra ut lokaler till företag som behöver en mindre lokal för sina verksamheter eftersom det finns dåligt med det i HABO.

3. Habo kommun är ju enligt statistiken känd för att vara företagsvänliga så därför rimmar tjänsteskrivelsen illa när byggnationen inte stör någon utan endast är positivt för omgivningen och lantbrukets rörelseintäkter.

Ni skriver att det är en industribyggnad när det i verkligheten heter lantbruksbyggnad. Att kräva att byggnaden skall rivas, rör & ledningsdragningar och mark återställas var nog att gå lite för långt. Marken tillhör faktiskt X och är lågproduktiv. Det har ju varit en praxis att få bygga på högproduktiv mark bara det är ett stort företag som begär det.

4. SLUTSATS. Gör ett omtag på beslutet och begär in handlingar på projektet om det nu är nödvändigt på en byggnad för lantbruket, likaså tror jag inte att det på en lantbruksbyggnad krävs startbesked om man nu klassar byggnationen rätt.

Bestämmelser och styrande dokument som ligger till grund för beslutet

Fastigheten ligger utanför detaljplanelagt område. Fastigheten ligger på brukningsvärd jordbruksmark samt inom vattenskyddsområde.

Enligt 11 kap. 20 § Plan- och bygglagen (PBL): Om det på en fastighet eller i fråga om ett byggnadsverk har vidtagits en åtgärd i strid mot denna

lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förelägga den som äger fastigheten eller byggnadsverket att vidta rättelse inom en viss tid (rättsföreläggande). Byggnadsnämnden får inte besluta om ett föreläggande om det har förflutit mer än tio år från överträdelsen. Den tioårsgräns som anges i andra stycket gäller inte om överträdelsen är att någon olovligen har tagit i anspråk eller inrett en bostadslägenhet för ett väsentligen annat ändamål än bostadsändamål. Lag (2011:335).

Enligt 11 kap. 37 § PBL: Ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 26 b eller 26 c § eller ett beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32, 32 a eller 33 § får förenas med vite. Vitet får inte förvandlas till fängelse.

Frågor om utdömmande av vite prövas av mark- och miljödomstol. Lag (2022:1122).

Enligt 3 kap. 4 § Miljöbalken: Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Enligt 2 § Lag om vite: Ett vitesföreläggande skall vara riktat till en eller flera namngivna fysiska eller juridiska personer (adressater). Om föreläggandet innebär en skyldighet för adressaten att vidta en viss åtgärd, skall det av föreläggandet framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsfrist åtgärden skall vidtas.

Vite får inte föreläggas, om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. När vite har förelagts, får nytt vite mot adressaten i samma sak inte föreläggas förrän det tidigare föreläggandet har vunnit laga kraft. Ett vitesföreläggande skall delges adressaten.

Enligt 3 § Lag om vite: När vite föreläggs, skall det fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Vitet skall fastställas till ett bestämt belopp, om annat inte följer av 4 §. Om vite föreläggs flera personer gemensamt, skall ett särskilt belopp fastställas för var och en av dem.

Enligt 4 § Lag om vite: Om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna, får vite föreläggas som löpande vite. Vitet bestäms då till ett visst belopp för varje tidsperiod av viss längd under vilken föreläggandet inte har följts eller, om föreläggandet avser en återkommande förpliktelse, för varje gång adressaten underlåter att fullgöra denna.

Om vitesföreläggandet innefattar ett förbud eller någon liknande föreskrift eller det annars är lämpligt, kan i stället bestämmas att vitet skall betalas för varje gång föreskriften överträds. Löpande vite får inte tillämpas, om det av någon särskild föreskrift följer att vitet inte får överstiga ett visst högsta belopp.

Bedömning

Industribyggnaden används idag som ett så kallat industrihotell. Att uppföra byggnaden är en bygglovspliktig åtgärd. Byggnaden är uppförd utan bygglov och startbesked, fastighetsägaren har därför ingen rätt att ha byggnaden på platsen. Fastighetsägarens ombud har i yttrande anfört att eftersom fastigheten är en jordbruksfastighet så har man rätten att uppföra byggnader för sin näring. Byggnaden används bland annat för tillverkning av väggelement, förråd, handel/reparation av elcyklar. Delar av byggnaden hyrs ut till företag och verksamheter som inte är för jordbrukets näring.

Byggnadsnämnden bedömer att byggnaden inte är en ekonomibygnad. Fastighetsägarens ombud har i yttrande anfört att marken är lågproduktiv. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken anges att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Jordbruksmark är brukningsvärd om den med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (se prop. 1985/86:3 s. 158). Vid den bedömningen bör även beaktas att jordbruksmark är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet och att syftet med bestämmelsen är att säkerställa en långsiktig hushållning med naturresurser (jfr. angiven prop. s. 53). Jordbruksblocket som byggnationen har placerats på är cirka 2,2 hektar. Mot söder avgränsas marken av en väg, till väster av en tillfartsväg till brogårdsand, till norr avskiljs marken mot brogårdsand. Mot öster finns gårdsbyggnader samt bostadshus i nordöst. Till öster om byggnationen är nästa jordbruksblock på cirka 1,2 hektar.

Hela fastigheten är 55 772 m² och taxerad som lantbruksenhet, bebyggd. Öster och sydöst om fastigheten är en mindre väg mellan nästa

jordbruksblock. Vid kontroll av ortofoto har marken använts för jordbruksmark sedan år 1960. Enligt jordbruksverket har jordbruksstöd inte sökts från år 2011 för jordbruksblocket, i äldre system fann man att det har sökt stöd i alla fall år 2006. Byggnadsnämnden bedömer att marken är brukningsvärd jordbruksmark. Byggnaden bedöms inte uppfylla kraven i 3 kap. 4 § miljöbalken.

Ortofoto 2021

Byggnaden är även placerad inom vattenskyddsområde. Vid en ansökan om bygglov ska ärendet hanteras som att det inte finns en byggnad på platsen idag. Eftersom platsen ligger på brukningsvärd jordbruksmark och inom vattenskyddsområde så bedömer byggnadsnämnden att det inte är möjligt att ge bygglov i efterhand. Detta innebär att byggnadsnämnden inte kan förelägga fastighetsägaren att ansöka om lov i efterhand. Eftersom det inte är möjligt att ge bygglov för byggnaden på platsen behöver ett föreläggande göras som innebär att byggnaden samt all dragning av rör och ledningar behöver tas bort samt att marken behöver återställas.

Byggnadsnämnden har i sin bedömning att ta hänsyn till lagstiftning i PBL kring uppförande av ekonomibygnader på lantbruksfastigheter. Enligt lagstiftning får ekonomibygnader utanför detaljplan uppföras utan bygglov. Begreppet ekonomibygnad är däremot inte definierat i PBL utan avgörs genom rättspraxis. Avgränsningen för bygglovsbefrielse är inte bestämt av utformningen på byggnaden, utan istället till användningen, som ska vara kopplad till verksamheten. Lagen ger tyvärr utrymme för flera tolkningar av fastighetsägaren, vilket innebär stora risker för misstag och felbedömningar. Fastighetsägarens agerande är också i detta skede utanför byggnadsnämndens kontroll, vilket försvårar hanteringen.

Den aktuella byggnaden uppfördes utan bygglov eller annan kontakt med kommunen. Genom ett tillsynsärende har det konstaterats att byggnaden

inte uppfyller kraven på en ekonomibyggnad, varpå byggnationen i efterhand visat sig vara bygglovspliktig. Fastighetsägaren har därmed att betala en sanktionsavgift på 913401 kronor för felet som har begåtts (Byggnadsnämnden 2022-06-22 § 5 1, BN-2022-168).

För vidare hantering av ärendet ska bedömas om bygglov kan beviljas i efterhand. Nämndens bedömning är sammantaget att platsen inte är lämplig för denna typ av byggnation. Företrädesvis är det detaljplanerad industrimark som ska anvisas för denna typ av verksamhet. Av denna anledning och i tjänsteskrivelsens redovisade motiveringar kan därför inte bygglov godkännas i efterhand. Beslutet blir därför att begära rivning och återställande av mark, med vitesföreläggande

Uppllysningar

Detta beslut kan överklagas, se överklagandeanvisning.

Beslutet skickas till
Inskrivningsmyndigheten

Beslutet delges
X

Kopia till
X

Bilagor
Redovisning av beräkning av avgift
Överklagandeanvisning

§ 103 Ansökan om parkeringstillstånd för förare

Diarienummer BN-2022-397

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att bevilja ansökan om parkeringstillstånd till förare.

Motivering

Sökanden bedöms ha en kraftigt nedsatt gångförmåga, vilket beskrivs väl i läkarintyget. Den ställda diagnosen inkluderar en väsentlig grad av oförutsägbarhet om gångförmågan.

Sökanden

X

Beskrivning av ärende

Sekretess

Bestämmelser och styrande dokument som ligger till grund för beslutet

Enligt 13 kap 8 § trafikförordningen (1998:1276) kan ett särskilt parkeringstillstånd utfärdas för rörelsehindrade personer. Tillståndet kan utfärdas både till rörelsehindrade som själv kör motordrivna fordon och till andra rörelsehindrade som regelbundet behöver hjälp av föraren utanför fordonet. För att parkeringstillstånd ska kunna utfärdas krävs att sökanden har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand. Bedömningen av väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand bör grundas på samtliga funktionshinders påverkan på förmågan att förflytta sig med eventuella hjälpmedel.

Den grundläggande föreutsättningen för tillstånd anges i 2 kapitlet Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2009:73) om parkeringstillstånd för rörelsehindrade.

Byggnadsnämndens behandling

Jan Lenhammar (KD) yrkar på avslag till tjänstemannaförslaget.

Karl Bergbom (M) yrkar på att besluta enligt tjänstemannaförslaget.

Robert Larsson (S), Lars-Åke Johansson (S) och Niklas Funbrandt (M) yrkar bifall till Jan Lenhammars förslag.

Beslutsgång

Ordförande finner att det finns två förslag, dels Jan Lenhammars förslag och dels Karl Bergboms förslag.

Ordförande ställer proposition på de båda förslagen och finner att byggnadsnämnden beslutar i enlighet med Jan Lenhammars förslag.

Information till sökande

Tidigare regelverk (gällande till och med 2016-06-30) har haft en vedertagen praxis där det med betydande gångsvårigheter avses i detta fall att man inte klarar av att förflytta sig 100 meter med eventuella hjälpmedel. Enligt SKL:s publikation *Parkeringshandbok – Lagstiftning, reglering och tillståndsgivning*, utgiven 2017-05-31, kan gränsen 100 meter ses som ett riktmärke, men den kan över- eller underskridas.

Förmågan att förflytta sig behöver grunda sig på en samlad bedömning av personens svårigheter. Parkeringstillstånd behöver beviljas restriktivt för att ge en god tillgänglighet för dem som har svårast att förflytta sig. Förhållandena i den egna kommunen får inte påverka bedömningen, eftersom ett tillstånd gäller i stora delar av Europa.

Oavsett om läkarintyg begärs in eller inte är det kommunen som avgör om kraven för att bevilja parkeringstillstånd är uppfyllda. Läkarintyget utgör endast en del av beslutsunderlaget.

_____

Beslutet skickas till

X

Bilagor

Överklagandeanvisning

§ 104 Markanvisning för bostäder, Munkvägen

Diarienummer BN-2022-240

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att föreslå till kommunstyrelsens arbetsutskott att tilldela markanvisning till HSB och Cederfors Utveckling AB samt att uppdra till plan- och exploateringsenheten att påbörja arbetet med detaljplan för markområdet.

Beskrivning av ärende

Den 13 april 2022 beslutade kommunstyrelsen att ge tekniska förvaltningen i uppdrag att göra en markanvisning i form av en intresseanmälan för den kommunägda marken utmed Munkvägen/korsningen med Kråkerydsvägen, del av Stora Kärr 8:1. Önskvärt var att de bostäder som uppförs ska ha en inriktning mot unga, att kunna möjliggöra och underlätta för unga att komma in på bostadsmarknaden, samt att underlätta för familjer att bo kvar i området vid separation vilket framgår i kommunens bostadsförsörjningsprogram.

Tekniska förvaltningen skickade ut en inbjudan om att delta i markanvisningen den 29 juni 2022. Utskicket innehöll checklista, följebrev och information om förutsättningarna och villkor för markanvisningen. Inbjudan skickades till de företag som tidigare anmält intresse att bygga i Habo. Markanvisningen pågick under tiden 2022-06-29 – 2022-09-16. All information fanns under tiden markanvisningen pågick på kommunens webbplats. De bedömningskriterier som ligger till grund för urvalet av byggaktör är en samlad bedömning av gestaltning, ekonomi, genomförbarhet, tidplan, miljö/energi, anpassning till målgrupp och flexibilitet i planlösning. Därutöver ska byggaktören uppfylla vissa fasta krav.

Bedömning

Åtta förslag inkom till kommunen, samtliga har uppfyllt kraven för deltagande.

Det förslag som sammanfattningsvis bedöms uppfylla kraven bäst utifrån bedömningskriterierna är HSB/Cederfors.

I förslaget avser HSB undersöka om ”HSB Dela” kan vara aktuellt. Det är en modell som innebär att HSB går in som delägare i bostadsrätten och ett samägandavtal skrivs med bostadsrättsinnehavaren. ”HSB Dela” inriktas mot unga vuxna mellan 18-29 år som en lösning för att sänka tröskeln in på

bostadsmarknaden. Förslaget ligger även på näst lägsta prisnivå ut till slutkund.

Förslaget har en bra fokus på miljö och energianvändning. Byggnationen avses uppfylla krav för Svanenmärkning. Svanen ställer krav på energianvändning, kemiska produkter, byggprodukter/-varor och en rad inomhusmiljöfaktorer som är relevanta för människors hälsa och för miljön. Husen ska ha stomme i trä där endast lägenhetsskiljande bjälklag är i s.k. hybridbjälklag som både är i trä och betong. Husen förbereds även för solceller.

Förslaget bedöms väl anpassat för den grupp markanvisningen riktats mot med tanke på flexibilitet i planlösning och den ekonomiska delen. HSB är en stabil aktör vilket gör dem trovärdiga i möjligheten att genomföra projektet. De har även en tydlig organisation för ett övertagande av den blivande bostadsrättsföreningen.

Förslaget innebär 29 lägenheter fördelade på 4 huskroppar. Två av husen föreslår man uppföras i 2 våningar närmast Munkvägen, de övriga två byggnaderna föreslås uppföras i 3-4 våningar. Lägenheter fördelas på 2 rok, 3 rok samt 4 rok. Merparten är redovisat som 3 rok, men lägenheterna har en flexibel planlösning. Samtliga 3or och 4or kan varieras i antal rum. Lägenheterna är välplanerade, har goda ljusinsläpp och bedöms kunna uppfylla riktvärden för buller.

Byggnaderna placeras varierat med långsida och gavel inom området, vilket i sig skapar en variation i olika rumsligheter. Utmed Munkvägen skapar byggnadernas placeringar en variation av gaturummet, som varierar mellan slutet och öppet. Flera olika gårdsmiljöer med olika gestaltning och funktion skapas.

De högre bostadshusen består av två olika volymer som binds samman av ett gemensamt trapphus med tillhörande loftgång. Denna gestaltning bryter upp både volym och fasad vilket ger ett varierat och lättstamt uttryck. Lägenheterna får in solljus från tre väderstreck.

Byggnadernas volymer och placering har bedömts tagit hänsyn till den befintliga bebyggelsen både söder och väst om området. Placeringen och byggnadshöjderna bedöms ge goda solförhållanden i lägenheterna och på gårdarna. Placeringen av byggnaderna med parkeringsplatser i öst bedöms också vara en utformning som kan klara riktvärden för både inomhus- och utomhusbuller.

Byggnaderna uppförs i trä med både liggande och stående träpanel. Färgsättning ges exempel på faluröd fasad med silvergrå detaljer. Taken är

sadeltak med röda släta betongpannor. De gemensamma trapphusen föreslås få en avvikande färg som bryter av och ger variation.

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 105 Informationsärenden

- Byggnadsnämnden tar del av beslut från överprövande instanser.

§ 106 Redovisning av delegationsbeslut

Beslut

Byggnadsnämnden tar del av redovisningen av delegationsbeslut och lägger den till handlingarna.

Redovisning

- Delegationsbeslut fattade under oktober 2022 (diarieförda i Vision)
- Delegationsbeslut fattade under oktober 2022 (diarieförda i W3D3)